

ИНТЕЛИГЕНТНО АДМИНИСТРИРАНЕ

Гл. ас. д-р Десислава Алексиева, СА „Д. А. Ценов” – Свищов

***Резюме:** Изследването е в контекста на Стратегия „Европа 2020” за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и Иновационна стратегия за интелигентна специализация на Република България 2014-2020. В доклада са определени параметрите на администрация и администриране, направена е характеристика на интелигентното администриране. Интелигентното администриране е изведено като условие за добро управление.*

***Ключови думи:** управление, администрация, администриране, интелигентно.*

Въведение

Съвременната администрация е поставена пред предизвикателството да излезе от затворения организационен модел, като промени идеята за типичната бюрокрация. Обществения интерес налага преодоляване на идеята “идеална бюрокрация” и създаване на „интелигентна администрация”.

Предмет на изследване е интелигентното администриране.

Обект на изследване е публичната администрация.

Цел на изследването е да се разкрият възможностите за добро управление, основани на интелигентно администриране.

I. Администрация и администриране

В специализираните изследвания администрацията се представя, като структура, която обслужва определена организация. Е. Къндева, разглежда администрацията, като формална организация, за постигане на административни цели¹. Сходно е виждането на Н. Арабаджийски, като той свързва администрацията с държавата.² Към настоящият момент са се обособили две схващания за същността на администрацията:

¹ Къндева, Ем. Публичната администрация, София, 2003, с. 155.

² Арабаджийски, Н. Основи на публичната администрация-обща част, София, 2005, с. 25.

1. Система от органи, овластени да извършват конкретна дейност;

2. Служители във ведомство, организация на които са делегирани права и отговорности.

Важно е да се направи разграничение между управление и администрация: в единия случай се възлага изпълнение, оправомощава се с права и задължения, за постигане на конкретни цели а във другия случай се извършва дейност по изпълнение на възложеното.

Латинската дума „administrare” внася допълнителна конкретност – обслужвам. Такава е уредбата ѝ и в нормативната база, „администрацията е организирана в дирекции”³, като „общите правила за организацията на административното обслужване в администрацията се определят с наредба, приета от Министерския съвет, а неуредените въпроси – с вътрешни правила”⁴.

„Административно обслужване е всяка дейност по извършване на административни услуги органите на изпълнителната власт или други държавни органи в предвидените в закона случаи, както и дейността по извършване на административни услуги от организации овластени за това със закон. Административно обслужване се осъществява и от организации, предоставящи обществени услуги, при и по повод на тяхното предоставяне.”⁵

Администрирането е дейност свързана с обслужване. Тя се извършва при следване на определена процедура, спазват се правила и норми. Типичен за нея е административния метод на работа и формализма. По тази причина се свързва с бюрократизъм.

С Наредба за административното обслужване⁶ са определени общите правила при които функционира администрацията. Основни принципи, които тя гарантира са:

- ✓ равен достъп до административните услуги и до информацията за административното обслужване;
- ✓ различни форми за достъп до административните услуги и информацията за тях;
- ✓ любезно и отзивчиво отношение;

³ Чл. 4, Закон за администрацията, Обн. ДВ. бр. 130 от 5 ноември 1998 г., ..., доп. ДВ. бр. 50 от 1 юли 2016 г.

⁴ Чл. 5а Закон за администрацията, Обн. ДВ. бр. 130 от 5 ноември 1998 г., ..., доп. ДВ. бр. 50 от 1 юли 2016 г.

⁵ **Арабаджийски, Н.** Основи на публичната администрация - спец. част, София, 2005, с. 22.

⁶ Наредба за административното обслужване, Обн. ДВ. бр. 78 от 26 септември 2006 г., ..., изм. и доп. ДВ. бр. 8 от 29 януари 2016 г.

- ✓ координираност и взаимодействие с всички страни, заинтересувани от подобряване на административното обслужване в администрациите, което осигурява еднаквост на резултатите при едни и същи обстоятелства;
- ✓ надеждна обратна връзка;
- ✓ изпълнение на задълженията във връзка с административното обслужване по предварително разработени и обявени правила;
- ✓ качество на предоставяните услуги.

Посочените принципи са гарантирани от нормативната база – Закон за администрацията, Административно процесуален кодекс, правилници, наредби и др. Те определят рамката в която осъществяват своята дейност административните служители.

II. Административна интелигентност

Интелигентността е свързана е със съзнанието на индивида, тя е качество на разума. Ф. Галтън въвежда интелигентността, като психологическа категория.

В управлението, интелигентността се налага като умение, способност за анализ и синтез на наличната информация, вземане на решение и изпълнение на поставените цели. В своите изследвания Е. Торндайк развива идеята за *абстрактна интелигентност, социална интелигентност и практическа интелигентност*.

Днес съществуват множество теории за интелигентността, като по известни са тези за: „*успешна интелигентност* на Робърт Сърнбърг, *емоционална интелигентност* на Даниел Голман, *множествена интелигентност* на Хауард Гарднър, *социална интелигентност* на Карл Албрехт”⁷. Център на всяка една от тях е човека с неговия интелект.

Като разглежда ролите и взаимоотношенията на човека в управлението И. Емилова обосновава идеята, за фундаменталната роля на човека в управлението и администрацията. Според авторката „в света на напредналите технологии, много често забравяме, че той не съществува сам, а много често влиза в различни взаимоотношения”⁸.

В стратегия „Европа 2020”⁹ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, повишаването на знанието се поставя, като водещ приоритет. Интелигентността, като качество на наследствеността и средата, може да проработи в условия на придобито знание. Сред

⁷ Панайотов, Д. Организационно поведение., София, 2013. с. 128-129.

⁸ Асенов, Ан., Цв. Дилков, И. Емилова. Основи управление. Свищов, 2016, с. 162.

⁹ Стратегия „Европа 2020” за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, с. 15.

основните цели¹⁰ на „Европа 2020“ за България е намаляване нивото на преждевременно напусналите училище с 10%, лицата завършили висше образование сред 30-35 годишните да са 40 %.

Административните длъжности в публичната администрация се заемат по служебно и трудово правоотношение. Изискванията за държавните служители са определени в Класификатор за длъжностите в администрацията. В него има посочени 314 длъжности, като за 304 от тях се изисква образователна степен „магистър“ или „бакалавър“.¹¹

В чл. 6, ал. 1 на АПК е записано, че административните органи упражняват правата си по разумен начин. Понятието „разумен“ може да бъде разгледана по различни начини, без да се нарушава законосъобразността. „Лесен начин за проверка на разумността е проверка на изискването за ефективност, ефикасност и най-вече икономичност. При нарушаването им явно се действа по неразумен начин“¹² Изпълнението на този принцип е свързано със знание.

Администрацията като организация и администрирането като дейност функционира на база професионални и лични качества на индивида. Тук се проявява практическата интелигентност – възможност за справяне с конкретни дейности и задачи¹³. Като дейност интелигентното администриране (ИА) се проявява чрез лични и професионални качества на служителя.

Представена по този начин административната интелигентност (АИ) може да бъде определена, като абстрактна интелигентност със социално - практическа насоченост. Абстрактна, тъй като тя е резултат от организационния потенциал на администрацията. Тя е резултат от екипна работа. Социално-практическата й насоченост кореспондира с мисията и целите на администрацията. АИ е качество на администрацията, а не на отделния служител.

Колективността е ключов елемент в организацията и администрирането. „Колективната интелигентност е нововъзникващ процес, при който координацията на много интелектуални способности води до решение, което не би могло да бъде достигнато от хора, работещи поотделно. По този начин множествената интелигентност се състои от синергично действие на множество съгласувани таланти. Ключовият

¹⁰ http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/targets/index_bg.htm /23.07.2016/.

¹¹ Класификатор на длъжностите в администрацията, Обн. ДВ. бр. 49 от 29 юни 2012 г., ..., доп. ДВ. бр. 54 от 15 юли 2016 г.

¹² Младенов, М. Административно процесуален кодекс, София, 2014, с. 11.

¹³ Албрехт, К. Социалната интелигентност, новата наука за успеха, София, 2006, с. 13-29.

въпрос е как да се развива колективната интелигентност, така че колективът да стане креативен и по този начин да генерира процеси на иновация и социална промяна чрез платформи, способстващи за развиването на такива съвместни проекти.”¹⁴

Администрирането като дейност обслужваща управлението, работи за постигане на добро управление. „Създаването и утвърждаването на институционални предпоставки относно подобряване на местното управление”¹⁵ е пряко свързано с качеството интелигентност. АИ работи за постигане принципите на доброто управление, като се проявява във взаимоотношенията между¹⁶:

- Администрация – администрация;
- Администрация – служители;
- Администрация – бизнес;
- Администрация – граждани;

Посочените взаимоотношения се развиват на база индивидуални качества, а резултата - АИ.

Заключение

В обобщение на изложеното може да се направи заключение, че във времето на глобализацията интелигентното администриране е необходимо. АИ като качество на администрацията работи за добро управление. Тя осигурява балансирано и устойчиво развитие и условия за комплексно административно обслужване.

ЛИТЕРАТУРА

1. Асенов, Ан., Цв. Дилков, И. Емилова. Основи управление, Свищов, 2016. ISBN 978-954-23-0929-1.
2. Албрехт, К. Социалната интелигентност, новата наука за успеха, София, 2006. ISBN 954-321-284-8.
3. Арабаджийски, Н. Основи на публичната администрация-обща част, София, Сиела, 2005. ISBN 954-649-755-X.
4. Арабаджийски, Н. Основи на публичната администрация –специална част, София, Сиела, 2005, ISBN 954-649-756-8.

¹⁴ Становище на Европейския икономически социален комитет, Обн. С ОВ. бр. 13 от 15 януари 2016 г., с. 7.

¹⁵ Стратегия на съвета на Европа за иновации и добро управление, Валенсия, 2007. с. 3.

¹⁶ Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2014 – 2020 г., с. 3.

5. Къндева, Ем. Публична администрация, София, Сиела, 2003. ISBN 954-649-533-6.
6. Младенов, М. Административно процесуален кодекс, София, 2014.
7. Панайотов, Д. Организационно поведение, София, 2013. ISBN 978-954-535-768-8.
8. Административно-процесуален кодекс, Обн. ДВ. бр.30 от 11 Април 2006г., ..., изм. и доп. ДВ. бр.27 от 25 Март 2014г.
9. Закон за администрацията, Обн. ДВ. бр.130 от 5 Ноември 1998г., ..., доп. ДВ. бр. 50 от 1 Юли 2016г.
10. Класификатор на длъжностите в администрацията, Обн. ДВ. бр. 49 от 29 Юни 2012г.,, доп. ДВ. бр. 54 от 15 Юли 2016г..
11. Наредба за административното обслужване, Обн. ДВ. бр.78 от 26 Септември 2006г., ..., изм. и доп. ДВ. бр. 8 от 29 Януари 2016г.
12. Стратегия на съвета на Европа за иновации и добро управление, Валенсия, 2007.
13. Стратегия „Европа 2020” за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.
14. Стратегия за развитие на електронното управление в Република България 2014 – 2020.
15. Становище на Европейския икономически социален комитет, Обн. С ОВ. бр. 13 от 15 Януари 2016г.